

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A „Kitartás“ egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

A villamos vasutak alkalmazot- tainak munkabeszüntetése.

A villamos vasutak alkalmazottai beszüntették a munkát. Nem vitatjuk, hogy helyesen vagy helytelenül cselekedtek-e, mert a világon minden ténykedés helyesléssel találkozik, ha eredményt tud felmutatni, és a legnemesebb törekvés is gáncsolásnak van kitéve, ha kudarcot vallott. Mi csak elmélkedni akarunk ezen legujabb bérharcz felett.

Azt mondják, hogy hazafiatlan dolog volt, dicső fejedelmünk II. Rákóczi Ferencz halmvainak hazatértekor megállítani a villamos vasutakat. Kegyeletsértés a halottak napján a forgalmat megakasztani. Ezt pedig azok hangoztatták, a kiknek módjukban állott minden ezen segíteni; a kiknek hazafiságáról soha nem hallottunk semmit; a kik legjobban szeretnék, ha a főváros összes lakói nemcsak a halottak napján, hanem naponta kirándulnának a temetőkbe kegyeletet gyakorolni.

Édes, lenyügzött szabadságunk eszményképe! De jókor jöttél haza poraidban! Téged féltettek a villamos hazafiak, hogy nem leszel méltóan fogadva, ha nem gázolhatnak el néhány gyalogjáró szegény ördögöt a Te tiszteletedre. Nem lesz méltó a fogadtatásod, ha csak gyalog, levett kalappal megyünk Elédbe. Ha a villamos fejedelmek jól táplált alakjai nem robognak Elédbe, hogy a kiéhezett, agyon-sanyargatott kocsivezetőkön és kalauzokon lássad, milyen határtalan szabadsággal tiporják lábbal az emberi jogokat!

Fogadtatásodnak nem örülhettél, legszen-
tebb vértanuja a szabadságnak, mert csak
gyalog járult Eléd az a négyezer villamos
pária, nem pedig azokon a diszes sárga igákon,

melyekhez hozzá voltak kötve életük fogytáig,
mint a gályarabok a gályához!

Ne örülj tehát dicső fejedelmünk poraid
hazahozatalának; ne örülj Te azoknak a szivből
jövő imádságoknak, melyek milliók ajkairól
elhangzottak, azon milliókéról, a kik szabadok,
függetlenek akarnak lenni, mert a szabadság
legszebb szimbolumai, azok a sárga villamos
kocsik, a villamos fejedelmek fészereiben busan
rozsdásodnak!

Mindennek pedig ti vagytok okai, villamos
kalauzok és kocsivezetők! Rajtatok mult, hogy
a szabadság legnagyobb hőse, a mi dicső feje-
delmünk II. Rákóczi Ferencz nem részesült
méltó fogadtatásban!

Ti vagytok az okai, hogy elszalasztottátok
a kedvező alkalmat arra a tulfeszített munkára,
mely most reátok várt, és a mely ezreket
jövedelmezett volna másoknak! Mindezt pedig
csak azért tettétek, mert hazafias és kegyeletes
frázisokkal ez egyszer nem birtak titeket rá-
beszélni arra, hogy tovább éheztek. Ezzel
nagy bünt követtetek el! A ti fejedelmeitek
jövedelme megcsappant, a részvények ára
csökkent. Még haló poraitokban se számítsatok
kegyeletre, koszorukra tőlük, ha egyszer kidől-
tetek a nagy küzdelemben a kenyér után. A
részvényes hazafiak átka még a siron tul is
el fog kísérni benneteket! — — —

Minden jó üzletnek szüksége van a rek-
lámra. Milyen kapóra jött haza szabadságunk
oltárképe, milyen jó alkalom a halottak napja,
hogy a tőke ebből is kivegye a tisztos polgári
hasznot magának és hangulatot keltsen azok
ellen, a kik a maguk igazát védelmek. És
most megfordíthatjuk a dolgot. Hazafiatlanság
és lelkiismeretlenség volt ezt a két nagy ün-
nepet megzavarni akarni azzal, hogy néhány
ember telhetetlensége kielégítést nyerhessen.
Ez a néhány ember pedig a hazafiságra

apellált. Rákóczi nevében még az államhatalom mozgósítását is kérték, hogy csak jövedelmükön csorba ne essék. Annak a Rákóczinak nevében, a ki ezer milliót érő vagyonát népe szabadságának feláldozta! Ők, a kik a szabadság eltiprására (óvatosságból csak) egy milliót akarnak áldozni! Ha ők olyan jó hazafiak, a milyeneknek hirdették magukat, mért nem fordítják ezt a milliót azok boldogítására, a kik értök dolgoznak, és miért inkább azok letiprására?! Erre a kérdésre hamarjában nem is kapnánk feleletet. A dolog azonban úgy áll, hogy ezzel az egy millióval számtalan millió meg lesz takarítva a jövőben. Azok az emberek, a kik reményteljesen mentek a harczba, ma csüggedtek, bátortalanok. Belátják, hogy hiába küzdenek a tőke hatalma ellen, fegyvertelenül a legjobb fegyverek ellen. A lelkesedés nem elég, mert nyomában jár az árulás, a mire a villamosok most sem gondoltak. Mit ér az, ha négyezer ember közül a fele bizalmat veszítve vezekelni megy azokhoz, a kik könyörületet nem ismernek. Az ilyen végü ellentállások botorságok, a mig hiányzik az emberekből a meggyőződés a maguk igazáról, hiányzik belőlük a bátorság azt az áldozatot meghozni, a melyre szükség van a jobb jövő reményében.

Ez most ugyanolyan kudarc, mint annak idején a vasutasok munkabeszüntetése; most is a szervezkedés, az egymás iránti becsületesség hiánya buktatta meg a villamosok mozgalmát.

Az azonban ne busítsa a villamosokat, hogy rájok fogták a hazafiatlanságot. Hazafiatlanság volt az, hogy a szabadság legnagyobb ünnepén épen azok, a kik e hazában jó módban, gondtalanul élnek, a társadalmi rend minden előnyeit élvezik, tagadták meg a betevő falatot azoktól, a kik az ő jólétükért emberfeletti munkával fáradoznak.

Azok pedig, a kik elárulták társaikat ebben a küzdelemben, elárulták a szabadságot jutalom fejében — mint azok egykor — és mint azok egykor, úgy most ezek voltak a szabadság ünnepének a — leghitványabbjai!

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely

okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő

3. A tag törvényes nevének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 10. sz. kimutatott segélyösszeg K 127,425.—

Ujabb segélyek:

1070. Grünberger Dávid Bpest, a tag hal. után 500 K.
1067. Simon Sándor, Nyustya-Sikér „ 1000 »

Balesetsegélyek:

Lapunk 10. sz. kimutatott segélyösszeg K 34,871.26

Ujabb segélyek:

1222. Daksz Antal, N.-Elemér 100 K.

Tagjainkhoz. Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig a befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §.), a tagok sorából törölendők és ezáltal minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

A vasuti tisztviselők adósságainak rendezése.

Nyilvánvaló dolog, hogy az összes tisztviselők között a vasutasok állanak legrosszabbul a fizetés dolgában. Tehát nemcsak a hivatalnokok, hanem az altisztek és szolgák is. A vasuti munkások és napbérések ezen rendezésnél nem jöttek számításba,

mert odáig nem terjedt a látókörük azoknak, a kik ezzel a dologgal foglalkoztak.

Mielőtt azonban rátérnénk a vasutasok adósságaira, szemügyre kell vennünk az okokat, melyek ezeket az adósságokat előidézték. A vasutasok évek óta panaszkodnak, hogy a fizetésükből nem tudnak megélni. A panaszokat követte a zugolódás és végre a munkabeszüntetés. A testület azonban nem levén szervezve, az egész mozgalom kudarczot vallott.

Ekkor azonban a vezetőkörök mégis tudatára ébredtek annak, hogy valamit kell tenniök, ha nem akarják kockáztatni azt, hogy egy új és hatalmasabb mozgalom által az intézmény érzékenyen károsodjék. Csináltak is egy oly fizetésrendezést, a mely nemhogy segített volna, ellenkezőleg a helyzetet még jobban elmérgesítette. Kítünt ugyanis, hogy ha a kérdést gyökeresen megakarnák oldani, a vasutasok fizetésének megfelelő rendezéséhez oly nagy összegek szükségeltetnének, a milyeneket az államháztartás nem egy könnyen tud nélkülözni a jelenlegi adminisztráció mellett. Ez volt a felsőbb-ségnek legnyomósabb védekezése is a vasutasok követelésével szemben. Pedig hát, a mint későbbben rá fogunk térni, ez a védekezés nem helytálló, mert vannak módok és eszközök, a melyek czéltudatos alkalmazása mellett a fizetésrendezést meg lehetett volna valósítani a nélkül, hogy a jelenlegi bevételek összegét érintette volna.

A másik kérdés az, hogy jogos-e a vasuti alkalmazottaknak az a kívánsága, hogy javadalmazásuk emeltessék.

Majdnem 30 éve annak, hogy a vasutasok fizetése, csekély változtatásokkal ugyanaz maradt, dacára annak, hogy a megélhetési viszonyok azóta gyökeresen megváltoztak. *A lakások, az élelmiszerek és más elsőrendű szükségletek* árai, az akkorikkal szemben, megkétszereződtek, a fizetések azonban nem változtak. Ezt a hivatott körök látták, minderről biztos tudomásuk volt, mert hisz ők is laktak, ettek, ittak, ruházkodtak. Ennek pedig legjobb bizonyítéka, hogy épen ők voltak az elsők, a kik pótlékokat kértek és kaptak, dacára annak, hogy akkori fizetéseik már voltak olyanok, hogy még *ezt a* drágaságot is jól bírják. Arra ellenben senki sem gondolt, hogy a kisebb javadalmazásu személyzet segítségét kapjon, hogy annak is a megváltozott viszonyokhoz mérten javuljon a fizetése. Ezek az emberek pedig türelmetlenkedtek, nem azt, hogy viselkedésükkel eljátszották volna a rokonszenvet. Hallgattak, türtek, redukáltak szükségleteiket, annyira, hogy végre csak nélkülözések árán tudták úgy — a hogy tengetni életüket.

Pedig a szolgálat is fárasztóbb, kimerítőbb lett, a kívánalmak a forgalom nagyobbodásával fokozódtak, minden ellenszolgáltatmány nélkül. Midőn nemrég az évek során elfojtott elkeseredés végre kitört, akkor sem az lebegett a felsőbb-ség szeme előtt, hogy a baj okát kutatva, azt megszüntesse, hanem tanácsadóitól helytelenül informálva, a büntetések halmazával vigasztalta meg az éhes tömeget. Az a sok mulasztás, mely évtizedek bűne, egyszerre ugyan nem volt helyrehozható, de a belőle eredt bajokat látható jóakarattal enyhíteni kellett volna, míg azokat fokozatosan meg lehet teljesen szüntetni.

Most, midőn újra forrong az egész vasutas-testület és csak az alkalmas pillanatot várja, hogy

ujra és nyomatékosabban követelhesse jogait, most végre lázas sietséggel keresnek megoldási módokat, hogy a vasutasokat úgy — ahogy kielégíthessék vagy legalább egy időre elhallgattathassák. Ennek a munkának azonban a kezdete sem mondható valami szerencsésnek, még kevésbé czélravezetőnek. De ezzel is elkéstek a vezető körök, mert a vasutasok a meddő tanácskozásokat megunva maguk gondoskodtak arról, hogy éhen ne vesszenek addig, a míg sorsuk jobbra fordul.

Ezt pedig másképp nem teheték, mint adósságcsinálással. És csakis ezzel, mert legnagyobb részük a legjobb igyekezet mellett nem tudott oly keresetforrásra szert tenni, a mely csak némileg fedezhette volna a tulkiadásokat. Ezzel megkezdődött a vasutasok anyagi hanyatlása, melyet számos esetben az erkölcsi züllés is követett. Mert, ha a vasutas a rendelkezésére álló tiszta fizetéssel nem tudott kijönni, a felvett és elköltött kölcsönök után semmi esetre sem jöhetett ki azzal a fizetéssel, a mi a kölcsön részleteinek törlesztése után fenmaradt. Tehát ismét kölcsönre szorult újra és újra, míg hitele teljesen kimerült. És beállott az az állapot, hogy fizetéséből alig kapott annyit, hogy éhen ne vesszen. Így áll ma a vasutasok kétharmadrésze!

A ki tájékozva van a vasutasok dolgairól, annak azt kell kimondania, hogy ennek nem a vasutasok az okai, hanem a felsőbb-ségük. Ha ez foglalkozott volna az alárendelt személyzetével, nem vesztette volna el teljesen az érintkezést vele, akkor el nem kerülte volna figyelmét az alkalmazottaknak napról-napra általánosabbá vált anyagi züllése. Azt már csak látni lehetett, mikor halomszámra érkeztek a fizetési letiltások, midőn hivatalnokok kopott, rongyos ruhákban jártak a hivatalba. Talán tudták, látták, de nem törődtek vele. Nem volt senkinek érzéke aziránt, hogy miből és hogyan él az a tömeg, mely az államnak százmilliókat érő vagyonát kezeli, melynek az állampolgárok biztonságáról, testi épségéről kellett gondoskodnia. Csodálatos lelki erő kell ahhoz, hogy ez a személyzet éhesen és tudva azt is, hogy családja éhezik és mégis megállotta helyét, teljesítette nehéz, felelősségteljes szolgálatát, még pedig pontosan és lelkiismeretesen.

Vagy abban bizott a vak és tájékozatlan vezetőség, hogy ez a jól fegyelmezett tömeg, türve a legnagyobb nyomort is, utolsó lehelletéig a szolgálat érdekét fogja szem előtt tartani? Felelőssége tudatában nem gondolta meg senki, hogy mily bajok származhatnak a szolgálattevő személyzet zülléséből, milyen mérhetetlen kár érheti az államot, ha ez a rosszul vagy inkább sehogy sem gondozott gépezet egyszer csak felmondja a szolgálatot?! Biztosra mondhatjuk, hogy nem. Annyira hivatatlanok voltak azok, hogy saját érdekeik kielégítése után, nem volt érzékük az iránt, a mi kötelességük volt. Nem ismerték a személyzetet, nem annak bajait, és még olyanok is voltak talán köztük, a kik a vasutat csak hírből ismerték és csak összeköttetések révén jutottak oly állásba, mely dus jövedelmet biztosított a semmittevésnek.

Kimerültek a névalírásoktól és csak ajtónállójuk fecsegéséből, vagy a referensek aktáiból ismerték — ha ugyan átolvasták — azokat, a kik az ő felügyeletükre voltak bizva. Ilyen viszonyok között érték el a vasutasok a mai napot.

A züllésnek lejtőjén egy-egy gyenge remény-

séggel pillanatokra megállítják őket, de gyökeres reformokkal megmenteni nem tudják, mert ahhoz a jelenlegi adminisztráció mellett az anyagi erő hiányzik. Mindamellett nap nap után szélnek eresztenek egy tetszetős formába öltöztetett ígéretet. Az a szegény vasutas pedig felül mindannyinak. Kapaszkodik bele, mint a fuldokló a szalmaszálba. A legtetszesebb azonban minap hangzott el: *a vasutasok adósságának rendezése!* Csodálatos, hogy ezt a segíti módot a vasutasok tulnyomó része a legnagyobb örömmel üdvözölte! Értjük a vasutasok örömét, mert ez őket egy rövid időre lélekzethez juttatná, hisz a haldokló egy percczel is ha lehet elodáztatja a halált, de hogy mit gondolhattak azok, akik ezt a megoldási módot eszelték ki a vasutasok anyagi rendezésére, az teljesen érthetetlen.

Mert ha bármely vasutasnak, vagy akár az összesnek adósságait kifizetnék, azzal sorsukon egy hajszállal sincs segítve. Azt kell ugyanis alapul venni, hogy az adósságok nem könnyelműségből keletkeztek, hanem olyan rendkívüli szükségletekből, melyeket a szükös fizetésből fedezni nem lehetett. Ezek az esetek alkalom adtán meg fognak ismétlődni. Ha tehát a rendkívüli kiadások nem voltak fedezhetők akkor sem, midőn az illető teher nélküli fizetéssel birt, annál kevésbé lesznek fedezhetők a jövőben, midőn ez a fizetés, hacsak csekély megterhelés által is, kevesebbre olvadt. Hisz az adósságokat épen a fizetés elégtelensége idézte elő, a mit még a legelőnyösebb convertálással sem lehet megszüntetni. Ezzel az adósságrendezéssel tehát nem a bajok megszüntetésére gondolt a tervező, ha egyáltalában gondolt valamire, hanem egy tetszetős eszmét dobott a vasutasok közé, hogy azon rágódva, legalább egy rövid időre elfelejtsék nyomoruságukat. Az azonban nagy felületességre mutatna, ha a felsőbbség ezzel a dologgal komolyan foglalkoznék, mielőtt magát a bajt — a fizetések rendezését — méltányosan orvosolná.

A mig az alkalmazottaknak fizetése elégtelen az egyszerű, de tisztességes megélhetéshez, addig az adósságcsinálás rákfenéje sem fog megszűnni, mert élni muszáj.

A vasutasok adósságainak rendezése lehet egy kisegítő eszköz, ha már a fizetések a mai viszonyok szerint meg vannak állapítva, de nem lehet megoldása a vasutasok létkérdésének. A felsőbbségnek tehát nem lehet elzárkóznia az alkalmazottak jogos igényének kielégítése elől. Magától értetődik azonban, hogy a rendezésnél nem a felhangzott követeléseket, hanem a tényleges megélhetési viszonyokat kell alapul venni.

Hogy pedig az alkalmazott teljesen hivatásának éljen és élhessen, akkor a fizetéseknek sablonos rendezésével nincs befejezve az a szociális munka, melyre egy nagy vállalat vezetősége erkölcsileg kötelezve van. Akkor arról is kell gondoskodnia, hogy az alkalmazottak gyermekeiket is nevelhessék. Az a fennálló három internatus — eltekintve attól, hogy nem felel meg a célnak — nagyon kevés arra, hogy az alkalmazottaknak ebbeli igényeit kielégítse. Már pedig a legtöbb vasutas a gyermeknevelésnek az áldozata. Legtöbbször itt kezdődik az eladósodás. Itt kell segíteni a családfenntartókat, még pedig oly mértékben, a mint tehethetnek. Hisz a gyermeknevelés egy eminens államérdek, a családfenntartó tehát joggal követel-

heti az államtól, hogy abban segítségére legyen azokkal szemben, a kik bármi okból ez alól kibujnak, vagy ily kötelességeket nem teljesítenek. Nem az egyforma elbánás elve, ha a magános ember ugyan oly kedvezményekben részesül, mint az, a ki kötelességet teljesít az állammal, a társadalommal szemben, midőn keresményét többtagu családjával megosztja. Magának az intézetnek oda kellene törekednie, hogy a központokban, városokban családok alkalmazottait első sorban tekintetbe vegye és ne tartsa ily helyeken azokat, a kik család nélkül kényelemben élnek. Jogos volna továbbá, hogy a családok emberek gyermekeik és a növekedő költségek arányában oly kedvezményekben részesüljenek, melyek képessé teszik őket megerősítés nélkül ezen kötelezettségüknek megfelelni. Segitse őket az intézet tulajdonhoz, hogy a lakáskérdés megoldassék. De még számtalan jóléti intézmény felállítása volna szükséges, a mit komoly elhatározással aránylag csekélynek mondható áldozatokkal lehetne megvalósítani. Mindez magának a vasutnak is érdeke volna, mert pontos és hű kötelességteljesítés csak akkor várható, ha az alkalmazott ment az anyagi gondoktól és minden erejét és teljes tudását annak az intézetnek szentelheti, mely teljes mértékben róla is gondoskodik.

Ha a vasut ezt akarja elérni, akkor ne álmoldjék az adósságok convertálásáról, hanem a fizetések rendezése és az emberséges bánásmód meghonosítása legyen első és legfőbb gondja, a legfontosabb munkája.

Rákóczi!

Életében egy egész ország vonult hadba zászlója alatt, halálában csak bujdosó hivei kised csapatja vette körül s im halála után két századra, eljő diadallal, újra egy egész ország sereglik koporsója köré. Igaz, lángoló lelkesedés kísérte őt utolsó útjára, a szívek minden zugát betöltő szeretet. Az emberiség azon tagjai közül való volt, kiket hősök neve alatt ismerünk, kikre a Gondviselés nemzetek sorsát bízta. Családjának története, a melyből fejedelmek, hős hadvezérek, nagy államférfiak kerültek ki, már előre kijelölte őt arra a szerepre, melyet később betöltött, de ifjúsága és nevelése olyan volt, hogy minden vágya abba az irányba sodorta, hogy a sok viszontagság után végre nyugodt életet élhessen. Édesanyja a hős Zrínyi Ilona volt, a ki második férjének Thököly Imrének elbukása után még 3 évig védte férfiassá bátorsággal a munkácsi várat az osztrákok ellen. De a vár végre is osztrák kézre került s az ifju Rákóczi édesanyjával és hugával együtt Bécsbe került. Itt teljesen elválasztották anyjától s elvitték egy jezsuita kolostorba.

A főczél az volt, hogy kiforgatva eredeti valójából osztrák főurat neveljenek belőle. A terv látszólag sikerült is. Midőn nagykorúsítása után megönsülve hazajött sárosi uradalmaira, nem törődött az ország közügyeivel. A vér azonban nem válik vízzé. Az osztrák uralom oly kegyetlenül nyomta az országot, hogy azon lehetetlen volt fel nem indulni az érző szívnek. Rákóczi szívében pedig romlatlan vér keringett. Az ősi Rákóczi-Zrínyi vér fel-lázadt a kegyetlenségek láttára, a melyeket az osztrák zsoldosok elkövettek a magyar földnépével, tisztjeik pedig a nemesekkel. Elveszik a nép utolsó

fillérjét, lehuzzák köntösét s eladják őt magát is, mint a barmot a vásáron. A nemes pedig soha sem tudja, mikor esik hűtlenség vádja alá, s mikor mondják ki rá a hűtlenség büntetését, a fej- és jószágvesztést csak azért, hogy egynémely osztrák generálisok töltözzenek a vagyonából. Rákóczi mindezt látta s mindez mély keserőséggel töltötte el szívét. Vallásos lelke előtt ott lebegett a vallás parancsa az erkölcsi kötelességről. Ő kötelességének érezte az ország felszabadítását. Megismerkedik birtokos szomszédjával a rettenthetetlen erélyű gróf Bercsényi Miklóssal. Ez juttatja a benne szunnyadó eszmét szilárd elhatározásra. Összeköttetésbe lépnek a francia királylyal XIV. Lajossal, a ki ekkor folytonosan háborút visel a Habsburg-házzal s megnyerik az ő támogatását. Ámde tervüket megdönti az árulás s Rákóczi fogságba jut.

Bercsényi megmenekül s kimegy Lengyelországba s előkészíti a fegyveres fölkelést. Rákóczi megmenekül a fogságból s nemsokára pár száz főnyi csapattal bejöttek az országba. Itt az északi megyékben már a parasztság ugyanis lázadásban tört ki a németek ellen, sereg tehát akadt fölös számmal. Lassanként a nemesség is csatlakozik Rákóczihoz s a felkelés tüze elharapózik az egész országban. Rákóczinak és a magyar szabadságnak diadalt, a németeknek végromlást hozva. A megijedt Habsburg-ház többször békülni akar s olyan feltételeket ajánlanak, a melyek épen Rákóczi személyére nézve igen kecsgetetők, de Rákóczi előtt első a haza szabadsága, míg ez nincs biztosítva, addig nem nyugszik. A harc folyik változó szerencsével, míg végre hosszas küzdelem után a trencsényi csatavesztés bátorságát szegi a kuruczoknak s ettől fogva a sereg elszéled, a tisztek között napról-napra több az áruló s a megmaradt sereget is egyre tizedeli a pestis. A sokat szenvedett kuruczság végre 1711-ben lerakja a fegyvert s békét köt Szatmárban. Rákóczi külföldi segítség után lát s bár teljesen kegyelmet biztosít neki a béke, nem fogadja el.

Külföldi udvarokon tett látogatásai nem jártak eredménnyel s végre a szultán meghívására hűvel együtt Törökországba ment, hol Rodostoban 1735-ben férfiass megnyugvással meghalt. Tetemeit Konstantinápolyban a galatai templomban temették el, onnan hozta haza a hálás utódok lelkes kegyellete. Ha csodálatos hős élete pályáján végigtekintünk, gyönyörű tanulságok fakadnak belőle számunkra.

Rákóczi hatalmas ur volt, vagyona mérhetetlen, birtokainak területe felért egy tartományéval, s ő félretéve minden egyebet, csak nemzetének felszabadítását tűzte ki maga elé célul. Miért? Nem a hírért, kincsért, hataloméért, mindezek bőven állottak rendelkezésére, hanem azért, mert érezte, hogy neki családi hagyományainál és az erkölcs parancsánál fogva szent kötelessége zászlót ragadni az elnyomottakért. Az alkudozások során kínáltak neki rangot, kincset, de ő esküjéről nem feledkezett meg s midőn a kecsgetető feltételekkel szemben figyelmeztették, hogy esetleg elvesztve a harcot, mi vár rá, ő szent hevülettel mondá: Meglehet, hogy bujdosásba megyek, nyomoruságba jutok, engem ez azért nem tart vissza, én az eskümet megtartom, vagy édes hazám alkotmányát, függetlenségét teljesen kivivom, semminemű családom fényét és magam érdekét tekintő ajánlatokat én el nem fogad-

hatok. — Ilyen volt ő egész életében, törhetetlen hit, sziklaszilárd jellem és forró hazaszeretet buzogtak lelkében. Ily dicső hadvezér zászlaja alá örömmel tódult a nép s ily vezetés alatt örömmel áldozta életét a haza szabadságáért. S a nép, mely Rákóczit imádtá, mindvégig hiven kitartott zászlói alatt, bőven ontotta véré a szent eszmékért s még a szatmári béke után is ezrével kelt föl helyenként, bár tudta a harc eredménytelenségét. A nép hű maradt, de az előkelők s vezetők közül sokakat megtántorított az arany csengése, és ez több kárt tett a szabadság ügyének, mint a pestis és a hűtlen szövetségesek. S Rákóczi nem felejtette el sohasem, hogy ő a népért tűzte ki a zászlót s a népet minden intézkedésével segíteni, istápolni iparkodott. Nehéz harci és politikai gondjai között sem kerülte el figyelmét soha egy intézkedés sem, melylyel a közművelődést és közgazdaságot elő lehetett segíteni s a melylyel a nép terhein könnyíteni lehetett; figyelme kiterjedt mindenre, sok olyan dologra is, melyek még a mai modern viszonyok mellett is mint csak jámbor óhajtasok szerepelnek. Intézkedéseit azonban nem koronázta siker, mert a folytonos hadakozás mindent bizonytalanná tett. Ha a magyarok Istene diadalt szerzett volna fegyvereinek, uralkodása nyomán erőteljes ország és nemzet fejlődött volna ki, melynek népe boldogságban és jólétben élt volna. Benne és Bercsényiben megvolt a tiszta látás, mely felfedte előttük minden bajok forrását, »a föld népének romlott állapotját«, és bennük megvolt az önzetlenség és tiszta kötelesség-érzet, a melylyel e bajon segíteni lehetett volna. Sajnos, a szatmári béke nem hozta meg a bajok orvosságát, mert a népről mindenki elfeledkezett s az maradt továbbra is nyomoruságban s az osztrák zsoldosok csapatostul verték agyon a bujdosó kuruczokat. Ez a nép nem felejtette el Rákóczit, erről a népről zokogja a népdal:

Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország,
Holtig szán, holtig bán —
Még a gyermekök is
Tudom visszakiván!
Mikor rég elmentem,
Visszaóhajtotok,
Mikor rég meghaltam,
Akkor is sirattok;
Haló porombul is
Feltámasztanátok,
Összeszednétek még
Porhanyó csontimot!

A nép így énekelt, de a vezetők, az ország rendei 1715-ben törvényt hoztak, a melyben a haza ellenségének és örökre száműzöttnek bélyegezték. Egy nemzetnek két századon keresztül tartó szeretete kellett e szégyenfolt letörlésére, egy nemzetnek hálája tette jóvá az önzők kis körének gyászos eltévelyedését. Ma is »romlott állapot«-ban vagyunk, ma is dul közöttünk az ellenség, az élet ezernyi baja, kérjük Istent, hogy Rákóczi és Bercsényi lelkét öntse a vezetőkbe, a nép sorsának intézőibe.

B. L.

Rákóczi temetése.

Hosszu időn át pihentek a bujdosók az idegen földben, míg a nemzet hálája legördítette sirjaikról a mohos kőfedeleket s a nemzet szeretete az édes anyaföldre hozta a hazának leghűbb fiait.

Ágyudörgés között érkeztek a szent hamvak Orsovára, a hol fényes ünnepek keretében vették

át a kormány, az országgyűlés és a törvényhatóságok küldöttei a koporsókat, Polónyi Géza igazságügy-miniszter, mint az ország jegyzője jegyzőkönyvet vett fel az átvételről. A koporsókban voltak II. Rákóczi Ferencz fejedelemnek, Zrinyi Ilonának a fejedelem anyjának, Rákóczi Józsefnek a fejedelem fiának, Thököly Imre fejedelemnek, gróf Bercsényi Miklósnak és nejének Csáky Krisztina grófnőnek, Esterházy Antal grófnak és Sibrik Miklósnak a fejedelem udvarmesterének hamvai. A koporsókra koszorút helyeztek a kormány, a képviselőház, a pártok, a főrendiház, a törvényhatóságok és a különböző küldöttségek, köztük a szerb ujságírók és képviselők küldöttsége. Orsovától Budapestig a hamvak utja folytonos diadalmenet volt. Minden állomáson nagy arányú ünnepségek folytak le, különösen nagy arányokat öltött az ünnepség Temesvárott, Szegeden, Felegyházán. A szent hamvakat hozó vonat 8 óra 34 perczkor érkezett a keleti pályaudvarra, a hol Bárczy István polgármester tartott szép beszédet. A koporsókat a jelenlevő méltóságok vállukon kivitték a gyászhintókra s megindult a gyászmenet.

Vagy félóráig tartott, amíg a menet teljesen kibontakozott. Legelől gróf Hadik János államtitkár ment fehér paripán. Kezében Rákóczi-czimerével, nyeregtakaróján gazdag himzésű fejedelmi korona és Rákóczi monogramja volt látható. A lovat két diszruhás csatlós vezette.

Nyomban utána négy világoskék kuruczruhás kürtös haladt, akik időről-időre a Rákóczi tárogatóját fújták. A harsonások közül kettő fehér, kettő pedig fekete paripán ült és vállakra párduczkacagány lengett. Utánuk Romy Béla miniszteri tanácsos, a Rákóczi-ünnep rendező-bizottságának elnöke haladt gyalogosan. Majd az ország Szűz Máriás gyászlóbogóját hozta gróf Vay Ádám. A lovat két csatlós vezette, mellette pedig két fia, Ádám és Rezső grófok haladtak mint apródok.

Hatalmas lovasbandérium következik ezután. A székesfőváros, Pestvármegye és az ország többi törvényhatóságainak bandériumai ezek. Minden vármegye itt van és nagyon sok város bandériuma vonja magára a figyelmet.

A bandérium közül különösen feltűnt Pestmegye nagy küldöttsége fehér-világoskék kuruczruhában. Eredeti magyaros volt Hajdumegye küldöttsége; a vezető főispán fekete ménjét két csatlós vezette, kiknek vállain diszesen kivarrott magyar szűrők heverték panyókán. Debreczen városának medvebőrös kacagányu küldöttei és Komárom városának egyszerű földmivesruhába öltözött emberei nagyon tetszettek. Meglepően szép ruhában vonultak fel Somogy-, Fejérmegye és Nyitramegye küldöttei, különösen ez utóbbiak sisakos, farkas-kacagányos lovasai igen jól festettek. Nagyon szép volt Mosonmegye küldöttsége. Elöl három gyalogos apród megy, utánuk jön a megye diszes lovasküldöttsége. A többi vármegye közül Temesmegye bandériumai azok, melyek a közönség nagyobb érdeklődését kötötték le.

De talán a legszebbek voltak a debreczeni párduczkacagányos hősök. A kék-sárga lobogót büszkén lebbenti meg a szél. A fényes napsugár ragyogva török meg a lovasok ezüstbuzogányán. Kék attila, világos sárga nadrág és párduczbőrös kucsma az öltözetük.

A bandériumok után jöttek a gyönyörű gyászhintók, utánuk a kormány tagjai, az előkelőségek, a különböző küldöttségek, gyönyörű pompát adva a menetnek diszruháikkal és ékszereikkel. Utánuk a különböző egyetek zászlóikkal, de az ő soraik már összefolytak a közönséggel, beláthatatlan néptengerrel töltve meg az utcát.

Csodálatos változáson ment keresztül a város. És mindez néhány nap alatt ment végbe. Tegnap még üresek voltak az ablakok s kopárak a házak falai, ma nemzeti színű zászlók lengtek az ablakokban, a falakat pedig drapériák borították. A Rákóczi színei, a Thököly színei. És az utcákon kipirult arcok, a lelkesedés tüze a szemekben, meghatottság a lelkekben. Ünnepel a város. A bujdosók, akik évtizedeken át csak a Marmora-tenger egyforma zugását hallották, akik századokon át idegen földben porladtak, hazaérkeztek. Diadalkapu és égbe emelkedő aranyhegyű oszlopok sorakoznak egymás mellé, hogy a bevonulásuk diszes legyen, méltó hozzájuk, a kurucz eposz hőseihez. És szép minden, de a legszebb mégis az az élő kerítés, amely az utvonalon végighúzódik. Nem is közönséges, hétköznapi emberek azok, akik e kerítést alkotják, hanem a hazafiság gránitoszlopai, akiket a kurucz dicsőség emléke támasztott föl a mindennapi életet élők közül.

Eljön a menet.

A tömegben végigfut az izgalom. A tribünök, amelyeket a tágasabb helyeken fölállítottak, roskadozni kezdenek, az ablakokból kíváncsi érdeklődéssel és megható lelkesedéssel hajolnak ki az asszonyok, leányok, férfiak, némelyik anya még a jární sem tudó gyermekét is az ablakhoz viszi, hadd regélhesse el neki serdülő korában, hogy tanujává tette annak a nagyszerű pillanatnak, amelyben a nagy fejedelem szentelt hamvait az ország szívére keresztül vitték.

És egyszerre megmozdul a tömeg. A fejedelem hamvait vivő kocsit megérkezett. Hat hős színű paripa vonja a csodálatosan szép hintót, kék és vörös sisakdísz reng a hintó négy oszlopán, s hermelinnel szegett hiborbárony takaró fűdi a koporsókat, amelyek Rákóczi Ferencz, Zrinyi Ilona és Rákóczi József herceg földi maradványait rejtik magukban. Fekete hintó, hat prűszkölő paripával vontatott fekete hintó szállítja vitéz Bercsényit, ugyancsak hat lovas hintón érkezett Thököly is. S a hintók után ott léptet gyalog a Konstatinápolyban járt küldöttség. Utánuk a kormány tagjai s fényes diszruhában a főrendiház és képviselőház tagjai. A lovasrendőrök kettős sorja zárja be a menetet.

S amerre a menet megy, mindenfelé óriási tömeg várja. Mint valami mozdulatlan, fekete tenger, olyan az a tömeg. A Baross-téri nagy diadalkapunál az emberek ezrei, a Népszínháznak még a teteje is tele van emberekkel, az Uránia óriási erkélyén valóságos szoronganak az emberek. S valami diadalmas tavaszi melegség járja át a levegőt. A lelkesedés okozta e, vagy pedig az időjárás, ki tudná megmondani? Valószínű, hogy az időjárás. A természet is érezte, hogy a fejedelem hazaérkezését nem fogadhatja télies idővel, hideg szelekkel, dérral és zuzmarával. Őt a tavaszi, enyhülést okozó fuvalom illeti meg. Hát tavasz volt. Meleg szelek fujdogáltak a levegőben, napsugár csókolta az aszfaltot, mintha a természetnek is ez volna a megújodása.

Ahogy a menet elvonul, összeolvad az utca két szélé, mint a hogy a vizek egymásba hullámanak. Hazafelé indulnak szépen, csendesesen. Kis idő múlva már az oszlopokról leszedegetik a zászlókat és fenyőgalyakat. Hogy szétosszák azokat a mai, történelmi jelentőségű nap emlékére. És boldog, akinek egy kis fenyőgaj jut.

Féltizenegyre járt az idő, midőn a menet a Bazilika elé ért. Csak ezen az egy ponton, az Ó-utcától az Andrássy-utig vagy huszezer ember várta a hazatért bujdosókat. Mikor gróf Hadik fehér paripája befordult a Károly-körutról, tizezrek ajkáról szállt el a kiáltás:

— Itt van! Megjött!

A Rákóczi-hamvak diadalutjának budapesti állomása, a Szent István-bazilika méltó diszszel várta a fejedelmi hamvakat. A főbejárat előtt nyolcz hatalmas gipszszalagzaton nyugvó bronz kandelábert állítottak föl, amelyeknek talapzatait Rákóczi fejedelem reliefképe és egyéb apró izléses domborművek díszítik. A kandeláberekben már a kora reggeli órákban meggyújtották a légszeszt, mely hatalmas lánggal lobogott és egész napon át égett. A talapzathoz kiemelkedő oroslánfejek galyakból készült lánczokat tartanak szájukban. Ezek a lánczok az egymástól néhány lépésnyire elhelyezett kandeláberek kötik össze. Magára a hatalmas épületre mindenfelé óriási zászlókat tűztek ki, amelyek az ország és a főváros színeit viselték. A környékbeli házak is gazdagon és izléssel voltak díszítve. A Bazilika terraszára vezető lépcsőzetnek két oldalát a ravatalra szánt gyönyörű koszoruk megszámlálhatatlan sokasága borította a nemzet soha nem hálájának jeléül. Benn a templomban teljes pompájában ékeskedett ma reggel már az impozáns, stilszerű ravatal. A ravatal négy sarkára állított óriási, aranyozott girandoleokon meggyújtották a közel kétszáz viaszgyertyát; égtek a templom összes villamos lámpái is, amelyeknek fényét százszorosan verték vissza a tündöklő márványfalak, a ragyogó aranydíszítések. A Bazilikát és a környező Lipót-teret teljesen elzárta a rendőrség, hogy a meglehetősen keskeny utvonalat szabadon tartsa az érkező notabilitások és később maga a menet számára. Az ablakok és erkélyek azonban persze itt is mindenütt zsufolásig megteltek, valamint a Bazilika felé nyíló utnak torkolata is, ahol a tüzoltó és rendőri kordon csak nagynehezen tudta visszatartani a hatalmas emberáradatot.

A Szt. István-templom Nagykorona-utca felé néző terraszán már nyolcz óra után gyülekezni kezdtek azok a fényes díszmagyarruhás notabilitások, akik a menetben részt nem vettek, továbbá a Zrínyi Ilona koporsójára koszorut helyezett százas hölgybizottság tagjai.

A templomban nagyszerű gyászistentiszteletet

tartottak az összes hivatalos résztvevők és a nagy közönség jelenlétében, míg Thököly fejedelem koporsója felett a Deák-téri evangélikus templomban tartottak gyászistentiszteletet.

Déli 12 órakor ért véget az istentisztelet, a mely után egész 1/25-ig özönlött a közönség, hogy a dicső hősök ravatalánál lerójjá kegyeletét. A ravatal az ország minden részéből érkezett koszoruk tömege borította. 5 órakor elszállították a hamvakat a keleti pályaudvarra, a honnan este 8 órakor indultak a szent hamvak végső pihenő helyükre Kassára.

Utközben folytonos ünneplés tárgya voltak a hamvak. Miskolcz, Sárospatak, Abaujmegye egész területén az ut folytonos diadalmenet volt. Hétfőn reggel (29-én) 5 órakor a vonat Kassára érkezett. Bár még egész sötét volt, mégis óriási nép fogadta az érkezőket. Az állomás elé gyászátort állítottak fel, a hol a papság gyászszertartást tartott és Thaly Kálmán a Rákóczi kor történetirója tartott szép beszédet. A beszéd befejeztekor megkondultak a harangok és megdördültek a taraczkok, mire elindult a gyönyörű díszmenet, a vármegyék küldöttségei saját zászlóik alatt, a zenekar, a papság és azután a halottaskocsik. A fejedelem kocsija után jöttek a fejedelem és a bujdosók leszármazói, azután a hamvakat hazahozó ötös bizottság és a kormány valamint a képviselők, főrendek és küldöttségek. A menet folytonos harangzugás között ért a gyönyörű székesegyházba, a hol gyászmisét tartottak. Délután 5 órakor beszentelték a koporsókat és a székesegyházban épített sirboltban örök nyugalomra helyezték. Este Kassa városa valóságos fényárban uszott. Thököly hamvai az állomáson maradtak és éjjel egy órakor vitték a kormány tagjai Késmárkra, a hol örök nyugvóhelyet fog kapni. A nagy napokban az egész ország minden rendű és rangú népe egyformán ünnepelt, így adva kifejezést ama lángoló szeretetnek, mely méltán tölti be az egész magyar nemzet keblét páratlan hőse Rákóczi Ferencz iránt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Drákói szigor. A tengerészetenél szigorú fejelem uralkodik, de a régiebb korokban meg épen-séggel nem értettek ebben trefát. Van der Tromp híres hollandiai hős egy győztes ütközet után haditörvényszék elé állította egyik hajóskapitányát, aki szerinte a harcban nem elég bátran viselte magát. A haditörvényszék halálra ítélte a kapitányt. Van der Tromp azonban megkegyelmezett neki. A kegyelem elég furcsa volt. A szerencsétlen kapitánynak derekára kötöttek egy hosszú kötelet és háromszor áthúzták vízben a hajó alatt. Kiállván ezt a rettenetes kínzást, kegyelemből, mint hajótisztítót és szeméthordót egyik-másik hadihajóra helyezték át

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsa-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyészetterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakkból és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leiró katalógusok ingyen.

Postaszállítmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállítmányhoz „Mühle tanácsadója a kertművelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeltek.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utcza 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.